

MAGYAR KURIR

Bécsből, Kedden, November' 5dikén, 1822.

Spanyol Ország.

Az Etoile következő Utánírással ereszti útnak Oct. 21d. darabját:

„Éppen ezen pillanatban érkeze levelünk Urgelből Oct. 14dikéről. A' Régenség minden mostoha hírek mellett is állandóul ottan van. Ütközet még eddig sem történt. Minának 14,000, d' Erolesnek 16—18,000 emberek van; de a' Royalisták fegyver dolgában rosszúl állanak. Egy Oct. 8d. esett csatázásban kövel védelmezték magokat a' Royalisták. Az Urgeli Ujságok, mellyek Oct. 7d—11dikig terjednek, 's hozzánk ugyancsak most érkeztek, azt mondják, hogy Mina megtámadta Castelfolitnál Romanillos Royalista vezért, de a' ki visszaverettétvén, magát újra Calafba, régi állásába vette; és hogy Zarco del Valle Maglaonolénál elhagyta az övéit 's Barbastroba ment, és seregéből 6—700 ember desertalt.“

Egy Spanyol Kurír, ki Oct. 14d. ment keresztül Bayonnén, azt a' hírt terjesztette-el, hogy Pampley, Martinez de la Rosa volt Ministerek, 's még egy harmadik, a' ki nincs nevezve, elfogattattak.

A' Ruche d' Aquitaine azt hírléli, hogy Generális Espinosa, Oberster Don O'Donell Sándor' parancsolatjából a' Constitutziós tisztek kérésére megpálcázott 's Pamplonába vitetett.

Carnererót az Il Indicator' Redactorát Madritban Oct. 12d. egy Caranova nevű színjászó egy bottal föbe ütvén, halálosan megsebesítette.

A' Courier Oct. 8d. így elmélkedik a' Spanyol dolgokról: „A' különböző-féle Spanyol acták, mellyeket a' napokban közöltünk, — a' Finantziai-környülállások, — a' Királynak a' rendkívülvaló Cortesekhez intézett beszéde, 's a' Praesidensnek arra adott felelete, — azon jelentés, mellyet a' Hadi-Miniszter tett a' hadi erő iránt — mind csalhatatlan jelei azon szorongattatásoknak, mellyekbe az Országot a' Revoluzió buktatá. Dicséretekre szolgál a' Ferdinand vagy inkább a' Cortesek mostani Minisztereinek, hogy a' mindenfelőlről fenyegető veszedelmeket titkolni vagy palástolni nem akarják. Lehetetlen a' Nemzeti nyomorúságnak szomorúbb képét adni, mint a' millyen most Spanyol Országé. Még maga a' Morning Chronicle is kéntelen azt vallani hogy „ha a' mostani Finantzia tovább is így tart, a' Nemzet rövid időn bankrottál, 's Anarchiába omlik-öszve.“ A' Státus jövedelmeinek minden ágai kimerítették; 's a' dolgoknak illy állásában kél-fel már Hadi-Miniszter Lopez-Bannos 's kívánja, hogy a' hadi erő 50,000 emberrel neveltessek! A' költsönvételek tarthatják még egy darabig az Országot; de ezen kútfejek is elébb utóbb kiapadnak. Sokszor szemünkre vettettek, hogy mi Spanyol Ország' állapotját igen is fekete színnel festegjük. Azonban mi nem csak a' mindennapi történeteket tartottuk szemünk előtt, hanem az új módi revoluziók' kimenetelében vetettük beszédünk' fundamentomát. Mert nem zárhatjuk-be önként szemün-

ket a' következések iránt, sem Olvasójin-
kat e' részben el nem csábíthatjuk. 'S most
már nyilvánosságos, hogy jövedöléseinket
nem a' levegőből kapkodtuk.

Az Espectador egy általnézését közli
a' Hardouin Hubbard és Társai kereskedő
ház költsönözésének, 's annál fogva a' ne-
vezett ház 17,400,000 Reál jövedelmet
veszen által 60 pro Centummal, melly
208,800,000 vagy a' 4 pro Centum pro-
visiót levonván 200,448,000 Reálra telik.
Ezen summából le kell fizetni 1822ben Oct.
15d. 24,000,000, Nov. 15d. 30, Dec.
15d. 20, 1823ban Jan. 15d. 20, Febr.
15d. 15, Mártz. 15d. 15, Apr. 15d. 30,
Május 15d. 20, Jún. 15d. 15, 's Júl. 15d.
11,448,000 Reált. A' költsön iránt Párizs-
ban a' Lafitte, Londonban a' Haldimann
házak vállaltak kezességet. A' jövedelmek
interese 1822 Május 1sője oltá jár.

A' Franczia Ujságok még mind ekko-
ráig semmi elválasztó ütközetről nem em-
lékeznek, melly a' Cataloniában viaskodó
felek közt történt volna. A' royalista Uj-
ságok tudósításai oda mennek - ki, hogy
Oct. 5d. csakugyan volt egy második via-
dal Castelfolitnál (Calafhoz nem messze)
Mina és Romanillo (és így nem d' Eroles)
között, 's előbbi elvesztvén 300 embert,
kéntelenítettett magát vissza vonni. Báró
d' Eroles még mind Talarn körül van, 's
Generális Zarco del Valle' előnyomulását
tartóztatja, ki, haza szökvén 700 embere,
Montagnanából Barbastróba vissza vonúlt.
A' royalistákhoz való szökésről különben
nincs szó. Misas olly parancsolatot adott
Olothól a' Massaneti lakosoknak, hogy szá-
mára 100 uniformist küldenének, mert
másként őket felégetteti. Mosen Antont,
midőn Puycedrából Urgel felé menne, ke-
vésben mult, hogy el nem fogták. Azt
tartják hogy a' Cerdagnai lakosok vetet-
tek lest neki.

Perpignanból Oct. 12d. indult levelek
megerősitik azt a' hírt, hogy oda Urgel
tájáról a' Régenség' Hadi - Minisztere D.
Ferdinand Ortaffa 's számos Papok és Ba-
rátok érkeztek. A' többek közt a' Barcelo-
nai Dominicanusok tüstént elfutottak, mi-
helyt tudokra esett, hogy a' Royalisták'
legügyesebb Kurirja Pol Mahones elfogat-
tatott.

A' rendkívülvaló Cortesek' második
ülésében Oct. 9d. a' Finantz - Miniszter hosz-
szas értekezést olvasott - fel Departement-
je' szomorú állapotjáról. A' kormányozás-
nak minden ágain keresztül menvén, az
Igazgatószéknek mindennemű anticipatió-
jiról megtette jelentését. Az Igazgatószék,
sürgető szükségéitől kénszerítettvén, az
eltörő-fundust elköltötte, el még ezen ki-
vül a' Madrit városától költsönözött 16
millió Reált. 's azon nevezetes summát is,
melly 1815 Nov. 20d. a' második Párizsi
békekesség' alkalmatosságával azon Spanyo-
lok számára rendeltetett, kik a' megmentő
háborúban tetemes károkat szenvednek. A'
szomorú rajzolat után jelenté még a' Mi-
niszter, hogy a' bé nem fizetett adóból
352,000,000 Reál van kin, 's a' már meg-
határozott 665 millió Reálon kívül 784
Reál rendkívülvaló subsidiumot kíván,
mellynek hova kell fordíttatni ezen lajs-
tromban mutatja:

A' külső dolgokra ügyelő Depertement Bugdetje' pótlására	20,000,000 Reál.
A' külső dolgokéra	44,000,000 —
A' Coloniák Depar- mentjére	87,000 —
Az Igazság Depar- tementjére	4,000,000 —
A' Hadi Departe- mentjére	325,000,000 —
A Hajós-sereg' De- partementjére	31,000,000 —

A' Finantzia szükségére a' nagy könyvbe jegyzett 13 millió jövedelem 's az eltörlő-fundus' visszafizetésére 21,000,000 Reál.

Teljes pótolék-summa 430,087,000 —

Előre el nem látható szükségekre 1,913,000 —

A' kívánt Creditum egész summája 432,000,000 Reál.

A' még bé nem jött adó vagy az új anticipatiók 352,000,000 —

Öszveséggel 784,000,000 Reál.

Ezen Subsidiumnak beszerzésére azt kívánja a' Miniszter, hogy a' Cortesek hatalmaznák meg az Igazgatószéket, hogy a' nagy könyvbe teendő 5 pro Centumos új Subscriptiókkal szereznének egybe 65 millió Reált, mellynek töképenze 1300 Reál. Ezen goonsz javallatra mindenek megborzadtak. E' szerint könnyű számolással is három esztendő alatt 150 millió esztendőnként való adósságba keveredett az Igazgatószék, (ha t. i. a' Cortesek elfogadják a' 65 milliót) ide nem számlálván a' Nemzet' adósságát, melly 12,000 milliónál többre megy, úgy hogy a' régi adósság ezen kis idő alatt csaknem egy negyed-részszel az az 3000 millióval nevedett!

A' rendkívülvaló Cortesek' harmadik ülésében Oct. 10d. az új katona rendszabásnak első része vizsgáltatott-meg, mellynek felyülírása ez: A' katona' kötelességéről. Ezen résznek 55d. cikkelye egyenesen azt tartja, hogy egy katona sem tartozik Tisztjének engedelmeskedni azon esetben, ha t. i. Tisztje a' Király' szentséges személyének megsértését parancsolná. Az ismer-

tes Deputatus Romero Alpuente azt sürgette, hogy még azt is hozzá kell tenni ezen cikkelyhez av vagy a' törvény felségének megsértését. „Miként lenne most dolgunk“, mond a' nevezett Deputatus „hogy ha a' Quiroga' és Riegó' katonái, olly szín alatt, mintha a' Királyt sértének - meg tettek által, Tisztjeiknek nem engedelmeskedtek volna?“ — A' második rész, melly kirekesztőleg a' dobo-sokról, síposokról és trombitásokról szól, sok lármára adott alkalmatosságot. A' lármázás közben számos Deputatusok odahagyták a' szálát.

Francia Ország.

A' Nagy-Pecsétörző, Foy, Kerary, Lafitte és Benjamin-Constant Uraknak a' Poitiersi Fő Prokátor Mangin ellen adott panaszokra, mindnyájoknak különkülön azt felelte, hogy panaszoknak elfogadása nem állana hatalmában, 's e' szerint a' nevezett Deputatusoknak a' Poitiersi törvényszékhez kell már most folyamodniok.

A' Hermopolisi Püspök az Univerzitás' Nagy-Mestere, a' Párizsi iskoláknál számos Profeszszorokat elmozdított hivataloktól.

Sok fő templomok elvesztvén a' Revoluzió alatt oltár és más képeiket, az Igazgatószék arra fordította gondját, hogy azokat új képekkel ékesítené, melly végre leginkább a' közönség' nézésére kitett darabok vétetvén-meg, egyszersmind a' mesterek' szorgalma is serkentetik 's dolgozások jutalmaztatik.

Az Etoile így ír Oct. 30d.: „Némelly Journalok emlékeztek bizonyos gyilkok-ról, mellyeket a' Mosel-Departementben a' Siercki vámos tisztek éppen azon szempillantásban foglaltak-el, midőn Franciaországba lopattattak volna bé. Az említett gyilkokon ollyan jelek vannak, mel-

lyek még magoknál a' fegyvereknél is iszonyatosabbak. Egyen p. o. egy felől egy urna, egy felfordított királyi pálcza, egy kard és három csillog látszik; más felől egy homokóra, egy kasza, egy törött királyi pálcza, egy mankó és egy lárva, 's alól egy koszorúba foglalt vesző-csomó (fascis), a' millyen a' republikai jel szokott lenni. Egy másik efféle gyilokra hóhér-műszerek vannak vésve. Most már az a' kérdés, vallyon ki számára valának rendelve ezen külső országi ajándékok?

Nagy Britannia és Irlandia.

Még mind eddig bizonytalan, ki tölti bé a' Canning Úr helyét a' Kelet-Indiai Fő Kormányozóságban. Ezen fő hivatalra candidalt személyek közt neveztetnek Lord William Bentinck, Lord Amherst, és Manners-Sutton Úr. Leghihetőbbnek tartják, hogy Lord Amherst nyeri-el.

Irlandiában egyre folynak a' rablások 's egyéb borzasztó jelenések. Egy ezek közzül a' következő: Oct. 9dikére virradó éjjel bizonyos Foot Úrnak birtokára ütött egy fegyveres csoport. A' kapust fenyegetőleg faggatták, vallyon minémű 's mennyi fegyvere lehetne az Urának 's vallyon mind azokat kiadná e szépszerint? A' kapus a' mint mondja a' kérdés' első részére nem tudommal, a' másodikra pedig nemmel felelt. Erre tűzszerszámot kértek tőle, 's midőn magát azzal mentené, hogy az nála nem volna, egy más házi tiszt-hez vezettették magokat. Ennél tüzet csinálván, 's mind két helyen strázsát hagyván, a' ház megett egy csürt, mellyben sok s éna, gabona és zab volt, meggyújtottak. Ekkor a' házra nagy rabajjal mindenfelől rárontottak, 's parancsoló hangon

a' fegyverek' kiadását kívánták. De Foot Úr azt felelé, hogy azokhoz csak az ő halálával juthatnának. Minden Nemes-ember tartozik kiadni fegyvereit, mondának a' haramiák, 's ha ő ezt nem cselekedné, azon eseten házát 's másik távolabb lévő csüret is felgyújtának. Ezen fenyegetőzésnek sem lévén azonban foganatja, kövekkel hajgáltak az ablakokba 's a' mellék kisebb épületeket meggyújtották. Az alatt Foot Úr, atyja, ipa 's egy hű szolgálja jó formán tüzelének a' haramiákra. Hanem ennek sem leve semmi sikere mind addig, míg egy, ki tüzes csóvával közelített a' házhoz, hogy azt meggyújtaná, nyakszirtton nem lövetett. Tántorgott a' sebes, 's néhány czimborás-társai felfogták 's elvittek, mellyre a' többiek is futásnak eredtek. Az öreg Foot Úrnak, ki már túl van a' 70 esztendőn, egy golyóbis a' fejét korcholta. Minden a' birtokhoz tartozó épületek, csürök, istállók a' benne lévőkkel egyetemben a' lángok' prédájává levének.

Brasilia és Portugallia.

A' Brasiliaiakhoz intézett 's közelebb közlött Manifestumán kívül még egy másikat is bocsátott a' Regens-Herczeg, melly a' szövetséges Igazgatásokhoz és idegen Nemzetekhez imígy szól: „Mind magam mind a' nép, melly engem Régens-Herczegnek ismer, kívánjuk azon political 's kereskedési egybeköttetéseket továbbra is fentartani, mellyek a' szövetséges Igazgatások és külső Nemzetek között fennállanak. Azért is, bár szoros körülállásokban, de nyílt szívvel előadom azon okokat, mellyek engem arra birtak, hogy a' Brasiliai nép' kívánságát teljesíteném, melly political függetlenségét az egész világ előtt kinyilatkoztatá az alatt, míg Portugallia ezen függetlenséget sértegetné, 's a' Portugalliai Cortesek a' Nemzeteknek újjászü-

letések oltá Brasíliá ellen mindent elkövetnének. A' Portugalliai Cortések, megvakittatván méltóságoknak fényétől, egy toll-vonással akarák a' legfontosabb kérdést eldűteni akkor, midőn a' Monarchia' székét Portugalliába állították-fel a' nélkül, hogy a' dolog iránt a' Portugallus népet a' földnek mind két felén megkérdezték volna. Vallyon a' Portugalliai birtoknak ez a' kis része (a' tulajdonképenvaló Portugallia) 's annak csekély és többé nem is nevezendő népessége, lehet e középpontja az egész Nemzetnek, political 's egyszersmind kereskedési tekintetben? Nem látja e minden hogy a' Monarchiának ezen kis része ezután Brasiliától várhatja boldogságát? Különben ezennel jelentem, hogy korántsem akarom eltépni az atyafiságos egyességnek azon köteleit, mellyeknél fogva a' Portugallus Nemzet (Portugalliában és Brasiliában) egy political egész. Más részről azonban jelentem azt is, hogy az egész Monarchiának minden részeit egy Monarcha alatt egyesítvén, a' Brasiliailiak' törvényes jussait minden erővel 's véremmel is kész vagyok védelmezni. Ha VI János, az én felsége atyám csupán Brasiliában élhetne is szabadságával 's törvényes hatalmával, bozonyosan engedne a' Brasiliaili nép' kívánságának, 's ezen Királyságnak halhatatlan megfundálója, ki 1821 Febr. Rio de Janeiróba a' Brasiliaili Cortéseket egybehívta, ezt szint úgy cselekedné valamint én magam. De minthogy, és Király (Portugalliában), fogságban van, kötelességem, hogy őtet kiszabadítsam a' megalacsonyításnak azon állapotjából, mellybe a' Lisbonai lázzasztók taszították. Kötelességem, hogy mint a' Monarchának örököse és képviselője, ne csak magát Brasiliát, hanem az egész Portugallus Nemzetiséget megszabadítsam. Mind a' magam határozása mind a' népé, mellyet igazga-

tok, törvényeten tudva lévén, remenységem van az iránt, hogy minden a' ki részrehajlást nem ismer, nevezetesen pedig a' Brasiliával szövetséges Igazgatások és Nemzetek, az illy nemes indulatokat igazságosoknak fogják tartani. Kérem azért is mindnyájokat, folytassák tovább is Brasiliával való barátságos egybeköttetéseket. Egész készséggel fogadom-el Minisztereiket 's diplomaticus Agenseiket, 's küldöm hozzájuk viszont a' magaméit, mind addig míg a' Király az én felséges atyám, fogságában leszen. A' Brasiliaili kikötők a' kereskedés véget minden barátságos indulatú Nemzetek számára állandóul nyitva lesznek. Valamint Brasilia minden törvényes Igazgatásoknak jussait tiszteli, reményli, hogy az ő jussai is viszont tiszteletben fognak tartatni." Jelenvaló Manifestum Aug. 6d. költ Rio de Janeiróban.

Török Birodalom.

Az Oláh Országi Herczeg Ghika György' kormánya szerencsés jövődövel biztat. Eleinte mindjárt oda kezdte fordítani minden szorgalmát, hogy az Országot régolta nyomorgató veszedelmeket elhárithassa. Legelső volt ezek közt, hogy a' tisztségeknek pénzen lehető vásárolhatása lassankint bécsúszott. Hogy ennek 's más efféléknek eleit vehesse, kevéssel ez előtt egy parancsolatot (Pitakot) bocsátott az Oláh Országi Divánhoz, mellyben ettől azt kívánja, hogy a' veszedelmek elhárítására mutatna módokat. A' következő tökéletesen megfelelt a' Hospodár kívánságának, 's Oct. 18d. olly végzés ment tökéletességre, melly Oláh Ország fundamentomos törvényének tartathatik.

Ezenkívül szorgalmatosan ügyel a' Hospodár a' kormanyának minden más ágaira is, melly végre minden kerületekbe megbizott embereit küldözi, kik a' jobbá-

gyok állapotjának miben - létét kitapogatóván, arról tudósításokat tartoznak tenni. Az új rendszabás' általhágása, úgy minden igazságtalanság, tüstént a' hivatal elvesztésével vagy ollykor testi fenytékekkel is büntettetik.

Ezen jóltévő keménységnek már eddig is jó következése látszik. Az Igazgatás iránt való bizodalom mind inkább nevedik. Naponkint láthatni mint szállingóznak vissza Erdélyből a' kivándorlott familiák. A' házak többnyire majd mind lakhatókká tettek, úgy hogy a' jövő tél kezdetével ismét elérheti azon népességet Bukarest, mellyel a' lázzadás előtt birt.

Jaszsziból Oct. 21d. indult tudósítások jelentik, hogy Herczeg Sandul-Sturdzia mint Moldvai Vajda az előtt való napon tartotta fényes bemenetelet.

Lombárd - Velencei Királyság.

Verónai tudósítások következésében Ő Cs. K. Felségének Oct. 21d. minden Tisztihivatalok bémutatattak. Szerencséjek volt ugyan ezeknek a' Császárné Ő Felsége elébe is jurulhatni, ki mostanában a' Verónai ritkaságokat 's különösen a' festéket tiszteli-meg látogatásaival. Oct. 25d. az Udvari Dámák tiszteletét fogadá Ő Felsége a' Császárné. Oct. 24d. húsz udvari szekérral mentek a' Felségek a' szépen kivilágosított játékszínbe. Császárné Ő Felsége a' közép logeban a' Pruszsus Király és Orosz Császár közt foglalt helyet. Ekkor mind két Fejedelmek Ausztriai Regementjeknek uniformisát viselék. Ugyan ezen nap érkezett meg Ő Cs. Fő Herczagsége a' Toskánai Nagy-Herczeg, más nap pedig a' Svécziái Korona-örökös Ő Kir. Herczagsége.

B é c s.

Ő Cs. K. Felsége, Aug. 13d. költ felséges határozásánál fogva Székhelyi Gróf

Majláth Józsefet a' Cs. Kir. közönséges Udvari Kamaránál tiszteletbeli Concipistát, jeles tulajdonságainak 's hű szolgálatjának tekintetéből Debreczenben a' Tiszántúlvaló kerületbeli Törvényszékhez tiszteletbeli Tábla-Bírónak méltóztatott kegyelmesen kinevezni.

Nov. 4d. Bécsben, a' Státuspapirosainak közép-árrok:

Státus kötelezőlevele 5 pCtmal C. P. 86 13/16; Ugyan az 2 1/2 pCmal 42 7/8; Sorsvonásos költsön 1820ról 100 for. C. P. 123 1/2; Ugyan az 1821ről 100 for. C. P. 106; Bizonyítás 1821dik költsönről 100 forintért Conv. Pénzben —; Bécs Városi-Banko Obligátziók 2 1/2 pCtmal 40; 100 forint Conv. Pénz 249 7/8 for. V. Cz-ban — 1 Bank-Aktzia 955 3/10 f. C. P.

Természeti ritkaság.

Nem közönséges ritkaságai közé tartozik Hazánknak, az úgy nevezett Dagadó-Forrás Bihar Vármegyében. Monyászi Fördökben Arad Vármegyében lévén számosan öszve gyűlve, a' nyár alatt ezen Dagadó Forrás említésére többen a' hegyek gerinczein ált lovaglánk Bihar Vármegyébe, az említett Forráshoz, melly onnan mintegy 4 óra távolságra lehet.

Bihar Vármegyének napkeleti részén csak nem Arad Vármegye 's Erdely Ország határainál a' Vaskói Uradalomhoz tartozó Kalugyer nevezetű Oláh helység határában csakugyan napkeletnek, a' már e' vidéken öszve csoportódzott hegyek közt, egy Nyíres völgy aljánál buggyan-ki az úgy nevezett Dagadó Forrás (oláhu: ungye sze unfle ápá). Sz. Jakab Hava 30-ik estvéjén 7 óra tájban érkezünk oda. Fek-

és kellemetes 's alant egy hegy tövénél szájjal délkeletnek vagyon a' Dagadó Forrás torka; kiömlésének helye nem mély, 's hamar el tűnik a' kövek között, kint mindjárt a' medre egy Schuh magasságú 's csupa mohos kövek fedik a' forrásnak lefolyását, melly csak hamar öszve gyűlvén több forrásokkal a' Körösbe folyik. A' hegy nem felette nagy magasságú, 's nem kopár sziklás, hanem magas Bükkös, Nyír, Eger 's Mogyoró fák terebélyeskednek rajta. A' Forrást üresen, 's medrét egészen szárazon találtuk, egy óráig mulatván pedig, 's mivel a' forrás tüneménye még sem jelent meg, 's az idő már béestveledett, tovább menénk Vaskóra, olly feltétellel, hogy visszajövet fél napot szánunk ezen forrás vizsgálására, melly annál inkább nevelte kándiságunkat, hogy a' Lakosoktól százféléképpen is elő adatott. Sz. Jakab Hava 31-ik napján a' Funáczai barlangot jártuk meg, mellyről is tapasztalásimat közleni fogom. August. 1-jén tehát vissza menénk a' Forráshoz, 's Kalugyer faluból magunkkal vévén két legöregebb lakosokat, innen a' falutól fél órányi távolságra, hegy oldalokon keresztül fél tiz órára a' torkához értünk. A' Forrás ismét üres, 's medre egészen száraz volt. Mellette vártuk ritka jelenéseit; $\frac{1}{4}$ tizenket-tőre éppen a' forrás torkánál ülvén, hallani kezdettem zúgását, 's csak hamar azután szörnyű sebességgel ömlött ki belőle a' víz, és harmadfél minutumig másfél Schuh magasságra emelkedett a' medrében, 's annak felületét ált áradván sebes zúgással folyt le a' mohos köveken. Vize tiszta és hideg, felette jó ízű az ivásra, harmadfél minutum alatt legalább 50 akó víz kifolyhatott, azután apadni kezdett, 's 16 minutum múlva megint kiöntötte magát hasonló magasságra, de már kevesebb erővel, 's csekélyebb mennyiségben, most is

éppen harmadfél minutumig tartott növése, 's úgy egészen kiapadt lassanként, 's a' kibugygyant víz lefolyt medrén; még egy óráig mulatásunk után nem jelenvén meg a' víz dagadása, el menénk.

Az egyik Kalugyeri Oláh lakos mintegy 80 esztendőn felül, állitá, hogy a' miolta csak emlékezik ezen forrást mindég úgy tudja, napjában t. i. többször kiömlik, és megint el apad egészen, a' nélkül, hogy legkevesbé is folya szokott kiömlésén kívül, Karácson utántól fogva, egész a' nyár közepéig, gyakortább önti ki magát szinte majd minden óra negyedben, nyáron és őszszel-ált, holott az idő nedvesebb, a' tél közepéig ritkábban. Sőt most hogy ott létünk alkalmával szinte két óráig nem bugygyana ki, a' két öreg Oláh lakos, tisztátalan dolognak nevezte. — Kiömlése nem jár bizonyos idő mértékre, hanem hol tovább marad ki, hol többször egymás után önti ki magát. Tapasztaltuk azt jelenlétünk alatt, midőn 16 minutum mulva újra megdagadt, holott az előtt két óráig, azután pedig egy óráig sem áradott. Egyéberánt ezen dagadása soha sem szűnik meg, hanem mindég többször vagy ritkábban történik napjában. Télen a' lakosok állitása szerint meleg, azért soha sem fagy bé. Az együgyű Lakosok habonás erőt tulajdonítanak nékie, 's azért számosan nem csak a' körül vidékből, de Erdély Országból betegeskedők kivált sebekben, rühben, lábfájásokban, 's egyéb testi tisztátalanságokban sínlődők tavasz táján ide csoportoznak, 's el várván a' forrás Dagadását, testeket belémártják. A' lakosok állitása szerint, sokak meg is gyógyultanak. Nevezetét az Oláhból fordítottam a' kik víz dagadásának nevezték el.

Valóban ezen Forrás minden esetre Országunk ritkaságai közé tartozik, 's még Hazánkban felette kevéssé esméretes. Nem

emlékezem, hogy Iróinkban említést találtam volna felőle. Kis 's Sartori (Naturwunder des Oestereichischen Kaiserthums 2 Theile Wien 1807) kik különösen Birodalmunknak ritkaságait foglalták öszve, ezen Dagadó Forrásról halgatnak, de sőt tapasztaltam, hogy a' körül lévő vidékben is kevéssé esmérletes. Érdemes volna ezen Forrás körül bizonyosabb tapasztalásokat tenni, 's mind különös jelenésének Physikai okát, mind Orvosi erejét kifürkészni, 's megesmértetni bővebben ezen ritka tüneménnyel Hazánkat.

Vásárhelyi János.

Elegyes Dolgok.

Ki gondolná, hogy még Angliában is találkoznak vándorló Czigányok, máj napiglan! Ha más Országokban vagynak, nem csuda; de Angliában, mellynek polgári állapota a' külföldön olly nagy kreditben áll, most is 18,000 csavargó czigányoknál többnek tartózkodni: ez méltán vissza tetszhetik. És pedig nincs különben. A' ki a' Nemzetet festő, újabb idős Anglus Románokat olvasta, e' környülállás felől lehetetlen, hogy ne tudjon már is valamit. A' mi időnkben pedig Scott Walter, Anglus Népköltő, juttatta ezt újra eszünkbe, A s t r o l o g czimű munkájában olvasható remek rajzolásai által. — Most a' belföldön dolgozó Miszsióznak kiküldötsége vállalta magára, hogy azon csudálatos Népnak Angliában leendő megtelepítésén munkálkodni fog. Ezen kiküldötség igen bölesen jegyzi meg, hogy felvilágosodott Keresztyének az egész föld

kerektségére kiküldözték Térítőiket: egy indus Népet pedig, melly közöttök lakik, a' mellett elfelejtettek. Ezen kiküldötség t. i. sok Tudósok' azon vélekedését csalhatatlan igazsággul veszi hogy a' Czigányok a' Szud Nemzetséghez, az indiai Kaszták egyikéhez tartoznak; melly 1408 Timur' pusztításai alkalmával szélyelverett és részint ki is irtatott volna. Nyelvek, csekély különbözést kivévén az Angoly Czigányoknak is ugyan az, melly egyéb Európabélieké, kik szélyelszórva több Országokban hétszáz ezer számmal vagynak; és előbbi Hazafiak jelenvaló nyelvével megegyező. Mivelésekre iskolákat rendelni szándékoskodni; 's nevezetesen olly ígéretekkel hizelkednek magoknak felölök az Anglusok, hogy nyelveknél fogva még valaha a' Térítés dolgában jó hasznokat fognák venni Ázsiában. Melly dicséretes szándék előmozdításában teendő kegyes adakozásra minden Keresztyéneket felszóllítanak.

Azon tudósításokból, mellyeket egész Angliában lakozó Lelki Atyáknak, a' fájók kerületében fenálló Szabad-Nép-Iskolák iránt, tavaly tenni kellett; következő Resultátum jön elő: 159,518 gyermekek neveltetnek kegyes hagyományokból, mellyek 275,387 font Sterlingre mennek; 415,651gyen olly hétköznapi Iskolákban nyernek nevelést, mellyek egyedül adakozások által támogattnak; 401,087-en pedig ugynevezett Vasárnapi Iskolákban. Ugyhogy 976,321 gyermekeket (az egész Népeességnek tized részét mintegy) a' Közönség nevel.